

Viite: Lausuntopyyntö dnro Liikenne- ja viestintäministeriö/ VN/21366/2020

Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi postilain muuttamisesta

Medialiitto kiittää liikenne- ja viestintäministeriötä mahdollisuudesta lausua luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle postilain muuttamisesta ("postilakiluonnos"). Medialiitto lausuu asiassa ministeriölle kunnioittavasti seuraavaa:

PÄÄVIESTIT

1. Yleispalvelun jakelupäivät on määriteltävä postilaissa pitävästi vähintään kolmeksi. Yleispalvelun jakelupäivien tulee olla kiinteät, yhteneväiset ja joka viikko samat koko maassa.
2. Lehtien tilaajille, mainostajille ja kustantajille on välttämätöntä, että lehti ilmestyy kuluttajalle sovittuna määröpäivänä. Ilman sitä kustannusliiketoiminnan elinvoimaisuus vaarantuu ja luotettavaa tietoa tuottava uutisjournalismi on vaarassa kadota osasta maata. Lehtien tilaajien ja kustantajien tarpeiden huomioiminen ja heidän palvelemisensa on pidemmän päälle paras keino tuottaa liikevaihtoa ja työtä myös jakeluyrityksille.
3. Jakopäivien vuoroviikkomalli ja jakopäivien vaihtelu eri alueilla sekoittavat järjestelmän. Jakelun vuoropäivä- ja -viikkomallit tulisikin nimenomaisesti kieltää.
4. Postilain mukaisten jakelupäivien määrittely tulisi säätää Liikenne- ja viestintäviraston tehtäväksi. Muutoksista jakelupäivissä on ilmoitettava vähintään 12 kuukautta ennen muutoksen voimaantuloa. Kiinteiden jakelupäivien määrittelyssä on otettava huomioon lehtien jakelupäivätarpeet.
5. Jakelutukiasetuksen mukaisen tuetun jakelun jakeluaika tulisi kirjata postilakiin. Lehtijakelu olisi tehtävä kilpailutusalueen sijainnista riippuen kello 12:00–16:00 mennessä. Liikenne- ja viestintäviraston tulee määritellä kunkin alueen takarajakellonaika kilpailutuksen yhteydessä.

6. Postilaatikoiden tarkkojen sijaintitietojen maksuton luovutus on kannatettava. Luovutusvelvollisuus mahdollistaa osaltaan kilpailun jakelutoiminnassa.

Postilaki ja jakelutukiasetus on säädettävä yhdessä

Medialiitto edellyttää, että lehtijakelun turvaamisen kannalta keskeiset uudistukset tehdään laintasoisesti postilaissa. Tämä on tärkeää sananvapauden ja alueellisen yhdenvertaisuuden turvaamiseksi erityisesti tilanteessa, jossa jakelutukiasetuksen voimassaolo päättyy tai valtio ei osoita riittävää määrärahaa lehtijakelun tukemiseen.

Vaikka postilaki muodollisesti koskee yleispalvelukirjeiden jakamista, on sama lakisääteinen jakeluverkko tärkeä lähes kaikille lehdille, ja joillekin lehdille se on ainoa käytettävissä oleva verkko. Postilakiluonnoksessa postilaki avataan koskemaan osin myös lehtijakelua.

Medialiitto lausuu samanaikaisesti myös luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi sanomalehtijakelun tukemisesta alueille, joilla ei ole saatavilla viisipäiväistä varhaisjakelua ("jakelutukiasetusluonnos"). Medialiitto viittaa 26.11.2021 jakelutukiasetusluonnoksesta annettuun lausuntoon.

Postilain muutoksella säädetään lehtijakelusta ja kansalaisten sananvapauden toteutumisesta myös jakelutukiasetuksen voimassaolon jälkeisenä aikana.

Medialiiton näkemyksen mukaan ministeriön on jatkovalmistelussa selvitettävä tarkemmin postilain muutosten kokonaisvaikutukset postilain välittömän vaikutuspiirin ulkopuolelle jäävien tuotteiden, kuten aikakaus- ja sanomalehtien sekä yrityskirjeiden, jakeluun.

KANSALAISET TARVITSEVAT LUOTETTAVAA MEDIAA

Medialiitto muistuttaa, että postilain säätelemät yleispalvelutuotteet muodostavat rungon valtakunnalliselle postiverkolle, jossa jaetaan yleispalvelutuotteiden lisäksi yrityskirjeitä, aikakauslehtiä, sanomalehtiä (erityisesti paikallislehtiä) ja kaupunkilehtiä.

Tämä merkitsee, että postilakiluonnos on kansalaisten sananvapauden turvaamisen ja alueellisen tasa-arvon kannalta erittäin tärkeä lakihanke.

Painettujen, tilattujen lehtien tehtävä kansalaisten sananvapauden toteuttamisessa on Suomessa edelleen tärkeä. Yli 80 prosenttia lehtien tuloista tulee painettujen lehtien tilaus- ja mainosmyyntituloista. Nämä tulot ovat olleet jo kymmenen vuoden ajan laskusuunnassa. Tilaustulojen merkitys on korostunut selvästi, kun globaalit alustayhtiöt ovat Suomessakin vieneet valtaosan digitaalisista mainoseuroista.

Medialiitto korostaa, että lehden tilaajien ja sitä kautta myös lukijoiden ja mainostajien säilyttäminen on lehtikustantajille erittäin tärkeää. Tästä syystä lehden on ilmestyttävä kuluttajille sovittuna määräpäivänä myös jatkossa. Tämä mahdollistaa sen, että lehdet pystyvät jatkamaan toimintaansa ja raportoimaan paikallisista, alueellisista ja valtakunnallisista asioista. Postilain muutoksen valmistelussa tulisi pidättäytyä kaikista toimenpiteistä, jotka voivat vaarantaa lehtitilausten jatkumisen. Muussa tapauksessa lehtien toiminnan edellytykset saattavat joillakin alueilla päättyä lopullisesti.

Perusjakelussa jaettavista tuotteista monet, kuten esimerkiksi lehdet ja sosiaali- ja terveydenhuollon lähettämät kirjeet, ovat aikakriittisiä. Näiden tuotteiden jakoaikataulu on tärkeää pystyä ennakoimaan koko Suomen alueella.

Puolustamalla kotimaista vapaata mediaa ja varmistamalla sen toimintaedellytykset turvataan ja edistetään demokratiaa, kansalaisten sananvapautta sekä sivistystä, kulttuuria ja osaamista.

Jakelutukiasetuksen ja jakelutuen voimassaolo on kirjattava postilain muutoksen hallituksen esitykseen

Postilain ja jakelutukiasetusluonnoksen jatkovalmistelussa tulisi varmistaa, että eduskunta sitoutuu myöntämään riittävän budjettirahoituksen lehtijakelun avustamiseksi vähintään jakelutukiasetuksen voimassaolon päättymiseen, 31.12.2027, saakka. Medialiitto ehdottaa, että lainsäätäjän tarkoitus kirjataan sekä postilain hallituksen esitykseen että jakelutukiasetukseen.

Budjettirahoituksen tulee olla riittävä lehtijakelun avustamiseksi myös silloin, kun jakelun volyymit pienenevät. Jakelukustannukset eivät laske samassa suhteessa jakelun volyymin kanssa.

POSTILAIN SOVELTAMISALA

Postilain 1 §:n täydennys

Postilakiluonnos ei mainitse mitään nykyisen postilain soveltamisalan suhteesta postilakiluonnoksessa ehdotettuun uuteen sääntelyyn. Postilain 1 § 3 momentin mukaan: *Tätä lakia ei sovelleta sellaisen palvelun tarjoamiseen, joka koskee: 1) sanoma- ja aikakauslehtiä.*

Luonnoksen ehdotukset 18 a – 18 c §§ kuitenkin koskevat nimenomaisesti sanomalehtijakelua. Soveltamisalan laajennus on tältä osin olennainen postilain muutos.

Medialiitto ehdottaa, että postilain 1 § 3 momentin 1) kohtaa muutettaisiin seuraavasti:

1) sanoma- ja aikakauslehtiä, lukuun ottamatta 18 a §, 18 b § ja 18 c §.

JAKELUPÄIVÄT

Yleispalvelun jakelupäivät on määriteltävä postilaissa vähintään kolmeksi päiväksi, joiden tulee olla kiinteät, yhteneväiset ja joka viikko samat koko maassa

17 §. Keräily ja jakelu

Medialiitto ehdottaa, että jatkovalmistelussa luonnoksen 17 § 1 momenttia selkeytettäisiin seuraavalla tavalla:

"Yleispalveluun kuuluvat kirjelähetykset on keräiltävä ja jaettava vähintään kolmena arkipäivänä viikossa, arkipyhiä lukuun ottamatta, ~~noudattaen 19 §:ssä säädettyä yleispalvelun laatustandardia.~~" (Poistettava teksti on yliviivattu)

Jakelupäivien lukumäärän irrottaminen laatustandardista selkeyttäisi postilain tulkintaa ja takaisi kansalaisille ja asiakkaille vähintään 3 päivää/viikko -jakelun.

Selkeytys on tärkeä, koska postilain nykyinen laatustandardi mahdollistaa 2,5 päivää/viikko -jakelun ja mahdollisesti jopa vain 2 päivää/viikko -jakelun. Posti on jo siirtynyt käytännössä 2,5 päiväiseen jakeluun osassa maata. Se on myös ilmoittanut käytännön laajentamisesta. Käytännössä ei siten ole pidetty kiinni nykyisen postilain perusteluiden kirjauksista, joiden mukaan jakelu tulisi järjestää vähintään kolmena päivänä viikossa. Kirjauksen tulisi olla nyt muutettavassa postilaissa pykälätasolla yksiselitteinen.

Nykyisen postilain perusteluissa todetaan (HE 272/2016, alleviivaus tässä):

"Soveltamalla postidirektiivissä mahdollistettuja joustoja yllä esitetyllä tavalla keräily ja jakelu voidaan järjestää viisipäiväisestä keräilystä ja jakelusta poiketen mahdollisesti kolme kertaa viikossa. Kolmea jakelukertaa vähäisempää jakelukertojen määrää arkipäivien aikana, yleispalvelukirjeiden osalta, ei voida pitää riittävänä tai tarkoituksenmukaisena. Kulkunopeuden hidastaminen ehdotettuun niin sanottuun J+4 vaatimukseen ei mahdollista jakelupäivien vähentämistä enempää kuin kahdella päivällä viikossa. Jos jakelupäiviä olisi vähemmän kuin kolme viikossa, J+4 kulkunopeutta ei olisi mahdollista käytännössä toteuttaa kaikkina arkipäivinä keräilyveloitteen vuoksi. Näin ollen esimerkiksi kerran tai kaksi viikossa tapahtuva jakelu ei ole mahdollista eikä se vastaisi lain tarkoitusta."

Jakelupäivien määrää supistettaessa sääntelyä ei ole perusteltua sitoa yleispalvelun laatustandardiin. Lehtikustantajien, lehtien tilaajien ja mainostajien kannalta on tärkeää varmistaa, että kolmipäiväisen keräilyn ja jakelun minimiin voidaan luottaa. Asia on kirjattava postilakiin yksiselitteisellä ja selkeällä tavalla.

Postilakiluonnoksen 17 § 1 momentin viimeisen lauseen poistaminen olisi tarpeen myös siksi, että luonnoksen 18 a § 5 momentin mukainen viisipäiväinen jakeluelvoite voitaisiin käytännössä asettaa niille haja-asutusalueille, joille ei saada tarjouksia jakelutuen kilpailutuksessa tai jotka putoavat pois tuen piiristä budjetoidun rahan riittämättömyyden vuoksi.

Postilakiluonnoksen 17 § 1 momentin viimeisen lauseen poistaminen turvaisi lehtijakelua myös tulevaisuudessa sen jälkeen, kun jakelutukiasetus ei enää mahdollisesti olisi voimassa.

Postilakiluonnoksen 17 § 1 momentin sisällön merkitys korostuu entisestään jakelutukikauden jälkeen, viimeistään vuonna 2028. Silloin haja-asutusalueella olisi tarjolla vain kolme jakelupäivää, mutta ne voisivat vaihdella miten vaan. Esimerkiksi paikallislehden olisi vaikea tai jopa mahdotonta päättää, minä päivänä kannattaisi yrittää ilmestyä. Päivälehdillekään ei olisi tarjolla viisipäiväistä jakelua, vaan ne pääsisivät perille vain joka toinen arkipäivä.

Medialiiton mukaan postilakiluonnoksessa ehdotettu keräily- ja jakelupäivien vähentäminen tuo epäselvyyttä jakelustandardin (19 §) tulkintaan ja on käytännössä omiaan pidentämään postilähetysten jakeluaikoja. Esimerkiksi jakelustandardin mukaisen jättöpäivän määrittely voi muodostua ongelmaksi, jos keräilyä ei enää tehdä joka arkipäivä ja jos keräilypäivät voivat vaihdella jopa jakelupiirikohtaisesti.

Postilakiluonnoksen ehdotus on omiaan johtamaan järjestelmään, jossa keräily- ja jakelupäivät voivat olla erilaiset saman kunnan ja jopa saman postinumeroalueen sisällä. Tällainen järjestelmä olisi hyvin vaikeaselkoinen sekä kuluttajille eli lehtien tilaajille että mainostajille ja lehtikustantajille.

Postilakiluonnoksen jatkovalmistelussa tulisi kiinnittää erityistä huomiota jakelujärjestelmän selkeyteen.

Postilakiluonnoksen perusteluissa todetaan: "Muutoksella ei olisi vaikutusta sanoma- ja aikakauslehtien jakeluun, sillä niiden jakelu säilyisi edelleen kaupallisin sopimuksin järjestettävänä." Luonnoksen jatkovalmistelussa tulee varmistaa, että sanoma- ja aikakauslehtien jakelua on saatavilla kohtuuhintaisesti ja palvelutasoilla, jotka eivät vaaranna lehtikustantajien tilaus- ja mainostuottoja. Kiinteät jakopäivät ovat erittäin tärkeitä sanomalehtien ja monien aikakauslehtien kannalta. Postilakiluonnoksessa ei ole arvioitu vaihtelevien jakelupäivien vaikutusta esimerkiksi sanomalehtien uutistoimintaan tai mainos- ja tilausmyyntiin. Vaikutukset tulevat korostumaan sen jälkeen, kun määräaikainen jakelutuki päättyy.

Medialiiton näkemyksen mukaan postilakiluonnoksen mahdollistama vaihtelevien jakelupäivien vuoropäivämalli ei todellisuudessa johtaisi merkityksellisiin kustannussäätöihin. Sen sijaan vuoropäivämallissa on kysymys lähinnä Postin

työsuhteiden optimoinnista. Vaihtelevat jakelupäivät olisivat kuitenkin omiaan johtamaan lehtikustantajien kulujen nousuun ja tilausten laskuun. Seuraukset olisivat kansalaisten sananvapauden kannalta lopulta hyvin haitallisia. Medialiitto ehdottaa, että vuoropäivämalli kielletään postilaissa selkeästi.

On ensiarvoisen tärkeää, että postilakiluonnoksen jatkovalmistelussa kiinnitetään huomiota vaikutuksiin lehdistölle ja yleisön sananvapaudelle. Jos jakelupäiviä karsitaan, se voidaan tehdä ainoastaan takaamalla postilaissa kiinteät ja samat jakelupäivät joka viikko kautta maan.

Ilmastosyyt tukevat jakelujen yhdistämistä

Postilakiluonnoksen mukaan ilmastosyyt puoltavat jakelupäivien vähentämistä. Medialiiton näkemyksen mukaan tehokkaampi tapa tukea ilmastoa olisi yhdistää kaksi päivittäistä jakokertaa varhaisjakelualueilla yhteen varhaiseen jakokertaan. Jakokertojen yhdistäminen vähentäisi jakelusta aiheutuvia päästöjä merkittävästi mutta ei aiheuttaisi merkittäviä haittoja postinsaajille, kuten lehtien tilaajille, tai jakeluyhtiön asiakkaille, kuten lehtikustantajille.

17 a § Yleispalvelun tarjoajan ilmoitusvelvollisuus

Postilakiluonnoksen 17 a § 1 momentissa ehdotettu 6 kuukautta on käytännössä liian lyhyt aika sopeuttaa perusjakelusta riippuvaisten sanoma- ja aikakauslehtien ilmestymisaikatauluja. Yleispalvelun tarjoajan ilmoitusaika on muutettava luonnoksen jatkovalmistelussa pidemmäksi.

Medialiitto ehdottaa, että sopeuttamisaika on pykälätasolla vähintään 12 kuukautta. On ensiarvoisen tärkeää, että lakiin on kirjattu selkeästi riittävän pitkä sopeutumisaika.

Lisäksi Medialiitto ehdottaa, että jakelupäivien muutokset voisi toteuttaa vain keskitetysti ja vain kerran vuodessa. Postilakiluonnoksen mukaan yleispalvelun tarjoajalla olisi oikeus muuttaa eri alueiden jakelupäiviä siten, että muutoksia on vireillä jatkuvasti eri osissa maata. Lisäksi postilakiluonnos mahdollistaisi käytännön, jossa samalla jakelualueella toteutetaan useita muutoksia peräkkäin. Tämä tarkoittaisi käytännössä sitä, että jakelupäivät voisivat olla jatkuvassa muutostilassa. Tilanne olisi kohtuuton erityisesti laajalevikkisille lehdille, joita tilataan ympäri Suomea. Tämä ei voi eikä saa olla postilain muutoksen lopputulos.

Medialiitto huomauttaa, että postilakiluonnoksessa ei ole lainkaan vaikutusarviointia yleispalvelun tarjoajan ilmoitusvelvollisuudesta suhteessa sanoma- ja aikakauslehtiin. Vaikutusarvio tulisi tehdä postilakiluonnoksen jatkovalmistelun yhteydessä.

Jakelupäivistä tulee säätää Liikenne- ja viestintäviraston määräyksellä

Medialiitto korostaa, että postilain mukaisten jakelupäivien määrittely tulisi jatkovalmistelussa kirjata säädettäväksi Liikenne- ja viestintäviraston tehtäväksi. Näiden jakelupäivien tulisi olla kiinteitä tässä lausunnossa perustellulla tavalla.

Kiinteiden jakelupäivien määrittely Liikenne- ja viestintäviraston toimesta on tärkeää lehtikustantajien ja niiden tilaaja-asiakkaiden oikeusvarmuuden ja toiminnan ennustettavuuden kannalta. Jakelupäivät ovat lähtökohtaisesti kansalaisten tarpeista säädettävä asia.

Kiinteiden jakelupäivien määrittelyssä on otettava huomioon lehtien jakelupäivätarpeet.

Liikenne- ja viestintäviraston tulee kuulla jakelupäivien määräysvalmistelussa syrjimättömästi kaikkia keskeisiä jakeluyrityksiä sekä tärkeimpiä asiakasryhmiä kuten aikakaus- ja sanomalehtiä. Lehtikustantajat tuntevat kullakin alueella parhaiten lehtien tilaajien tarpeet ja tavat.

Nykyisen postilain kilpailuvelvoite poistuu

Nykyinen postilain 17 § 2 momentin kilpailutusvelvoite ehdotetaan luonnoksessa poistettavaksi. Medialiitto kannattaa tätä poistoa postilain muuttamisen ja jakelutukiasetuksen säätämisen yhteydessä.

Nykyisen postilain kilpailutusvelvoite ja siihen perustuneet kilpailutukset eivät ole toimineet käytännössä, eikä kilpailua ole käytännössä syntynyt toivotulla tavalla.

KILPAILUTUS

18 a § Sanomalehtijakelun tukeminen varhaisjakeluverkon ulkopuolella

Medialiitto kannattaa kahden vuoden kilpailutusjaksoa.

Medialiitto kannattaa valtionavustuksen kohdistamista alueille, joilla ei ehdotetun 18 a § 1 momentin mukaisesti ole kaupallisin ehdoin toteutettua sanomalehtien varhaisjakeluverkkoa. Tämä vähentää jakelutuesta mahdollisesti aiheutuvia kilpailuneutraliteettiongelmia. Tuetun jakelutoiminnan ei pidä kilpailla kaupallisesti toteutettujen varhaisjakeluverkkojen kanssa.

Medialiiton näkemyksen mukaan jatkovalmistelussa postilakiin ja vähintään hallituksen esitykseen tulisi selkeästi kirjata, että postilain 18 a §:n ja ja jakelutukiasetuksen tavoitteena on varmistaa lehtien jakelutuki vähintään vuoden 2027 loppuun saakka.

Jakelutuki on tarkoitus myöntää niin sanottuna SGEI-tukena. EU:n valtioneuvoston päätösten mukaan SGEI-tukea ei voida myöntää sellaiselle toiminnalle, jota tavanomaisesti markkinoilla sovellettavien ehtojen mukaisesti toimivat yritykset jo harjoittavat. Tuki on kohdistettava alueille, joilla on aito markkinapuute. Medialiitto katsoo, että tukialueiden määrittely tulee tehdä riittävän tarkalla tasolla, jotta valtion avustusta ei valu SGEI-tuen ehtojen vastaisesti osittainkaan kaupallisten varhaisjakeluverkkojen alueille.

18 b § Avustuksen yleiset edellytykset

Medialiitto katsoo, että avustuksen yleiset edellytykset tulisi asettaa tavalla, joka aidosti mahdollistaa ja lisää kilpailua jakelutoiminnassa. Sekä nykyisillä jakeluyrityksillä että mahdollisilla uusilla alalle tulijoilla tulisi olla mahdollisuus osallistua jakelutukea koskevaan kilpailutukseen eikä mitään toimijaryhmää tule keinotekoisesti sulkea kilpailutuksen ulkopuolelle. Samalla tulee kuitenkin turvata tuettavan jakelupalvelun riittävä minimilaatu. Laissa tulisi asettaa vain näiden tavoitteiden saavuttamisen kannalta tarpeellisia ehtoja. Samalla tulisi varmistaa, että jakeluyritysten lisäksi esimerkiksi myös kuljetusyrietykset voisivat osallistua kilpailutukseen ja saada avustusta jakelun toteuttamiseen.

Ehdotetussa 18 b § 2 momentissa asetetuilla kokemusta ja henkilöstöä koskevilla ehdoilla ei ole suoraa vaikutusta tuettavan palvelun saatavuuteen ja laatuun. Tiukasti tulkittuna ehdot voivat kuitenkin estää erityisesti uusien alalle tulijoiden mahdollisuuksia osallistua kilpailutukseen. Jatkovalmistelussa näiden vaatimusten kilpailuvaikutukset tulisi arvioida huolellisesti.

Postilakiluonnoksesta ja jakelutukiasetusluonnoksesta puuttuvat kilpailutettavan jakelun sisältöön ja ehtoihin liittyvät tekijät. Lehtijakeluun liittyvä kilpailutettava palvelutehtävä tulee määrittellä riittävän huolellisesti siten, että jakelupalvelun jatkuvuus, saatavuus sekä kohtuullinen hinta ja laatu tulevat turvatuiksi.

Medialiitto katsoo, että palvelun määrittely tulisi ensisijaisesti tehdä lainsäädännössä (joko postilaissa tai jakelutukiasetuksessa). Joka tapauksessa on välttämätöntä, että tuettavan jakelupalvelun minimilaatu määritellään viimeistään kilpailutuksen yhteydessä Liikenne- ja viestintäviraston toimesta. Jotta laatutekijät tulevat riittävällä tavalla huomioituksi kilpailutuksessa, laadusta tulisi jatkovalmistelussa tehdä yleistasonen huomio vähintään jakelutukiasetuksen perusteluihin.

Medialiiton mukaan jakeluyhtiön tulisi kilpailutuksessa toimittaa Liikenne- ja viestintäviraston harkintaan tarjouksensa liitteenä jakelupalvelun yleiset ehdot ja sitoutua toimittamaan palvelua näillä ehdoilla koko tukijakson ajan.

Jakeluaika tulisi kirjata postilakiin

Medialiiton mukaan avustuksen alaisen jakelun jakeluaika tulisi kirjata postilakiin jakelutukiasetuksen 5 §:n 4 momentin sijaan esimerkiksi 18 b §:n uutena 5 momenttina seuraavasti:

Avustuksen kohteena oleva jakelu on tehtävä viimeistään kello 12:00:n ja 16:00:n välillä Liikenne- ja viestintäviraston määrittelemään ajankohtaan mennessä.

Postilakiluonnoksen ehdotus velvoitteesta suorittaa tuettu jakelu varhaisjakeluna on lähtökohtaisesti myönteinen.

Medialiitto katsoo, että kansalaisten sananvapauden turvaamisen ja alueellisen tasa-arvon kannalta on kuitenkin ensiarvoisen tärkeää varmistaa, että lehtien jakeluaika kirjataan lakiin niin, että velvoite toimii myös käytännössä ja mahdollistaa kohtuuhintaisen lehtijakelun. Lehtijakelun toimittamisen takarajavelvoitteen asettaminen iltapäivään säästäisi näkemyksemme mukaan kustannuksia erityisesti haja-asutusalueilla.

Varhaisjakelutavoitteesta huolimatta sanomalehtijakelu olisi tehtävä viimeistään kello 16:00 mennessä. Medialiitto ehdottaa, että Liikenne- ja viestintävirasto määrittelee kilpailutuksen ehdoissa takarajan, mihin mennessä avustuksen kohteena oleva jakelu on kullakin kilpailutettavalla alueella tehtävä. Tämän tuetun lehtijakelun takarajan tulisi sijoittua kello 12:00:n ja 16:00:n välille.

Tarvittaessa Liikenne- ja viestintävirasto voi määrittellä kilpailutuksen ehdoissa kilpailutettavan alueen sisällä useampia eri takarajoja avustuksen kohteena olevalle jakelulle tai määrätä, että tietty prosenttiosuus alueen lehdistä tulee jakaa tiettyyn ajankohtaan mennessä kello 12:00:n ja 16:00:n välillä.

On tärkeää, että avustetulle lehtijakelun päättymiselle on yksiselitteinen takaraja lain tasolla. Aamun varhaisjakelusta selkeästi myöhemmässä takarajassa ei ole kysymys mahdottomasta tai kohtuuttomasta vaatimuksesta.

Laintasoinen kirjaus jakeluajasta on tärkeä sananvapauden ja alueellisen tasa-arvon turvaamiseksi. Sanomalehti on aikakriittinen tuote. Lehden on oltava tilaajalla mahdollisimman varhain ilmestymispäivänä.

Jatkovalmistelussa tulee huolehtia, että avustuksen kohteena olevalle jakelulle asetetaan jakeluaikaan liittyvä selkeä laatuvaatimus. Jos aikakriittisiä sanomalehtiä jaetaan vielä ilta-aikaan, vesittyvät lakihankkeen tavoitteet. On kyseenalaista tukea valtion rahoilla jakelua, joka toteutetaan niin myöhään, että se ei auta lehtikustantajia pitämään tilaajia tyytyväisinä ja tilauksia voimassa.

Yleispalvelun jakeluaika tulisi kirjata postilakiin

Lehtijakelun takaraja koskee ehdotetussa muodossa vain tuettua jakelua kahtena päivänä viikossa. Kolmena arkipäivänä lehdet voitaisiin edelleen jakaa perusjakelussa vielä iltamyöhäänkin.

Medialiitto ehdottaakin, että postilakiluonnoksen jatkovalmistelussa yleispalvelun jakelun kellonajan takaraja, joka voisi olla kello 16:00, kirjataan postilakiin. Yleispalvelun jakeluajan kirjaus parantaisi myös lehtijakelun laatua. Sanomalehti täyttää tarpeensa vain, jos jaetaan kuluttajalle joko varhain aamulla tai haja-asutusalueella viimeistään päiväsaikaan. Illan tunteihin venytetty ”päiväjakelu” on merkittävä syy lehtitilausten perumiselle.

Jakelun päivittäisen takarajan kirjaaminen postilakiin turvaisi kansalaisten sananvapautta ja edistäisi alueellista tasa-arvoa.

Yleispalvelun jakelun päivittäisen takarajan voisi kirjata luontevasti postilain 17 §:n 1 momenttiin.

26 § Yleispalvelun hinnoittelu

Medialiiton mukaan yleispalvelun tarjoajan postipalveluiden hinnoittelun kohtuullisuus, avoimuus ja syrjimättömyys ovat kokonaismarkkinatilanteen kannalta kannatettavia kirjauksia, vaikka postilakiluonnoksen 26 § ei koske aikakaus- ja sanomalehtiä.

Medialiitto toivoo, että postilain vaatimus parantaa hinnoittelun selkeyttä.

37 § Postinumerojärjestelmä

Postilakiluonnoksen 37 §:n perusteluissa todetaan, että postinumerojärjestelmää pidetään julkisena hallintotehtävänä. Medialiitto kannattaa kirjausta.

Postilakiluonnoksen jatkovalmistelussa tulisi 37 §:n perusteluihin kirjata, että koska postinumerojärjestelmän ylläpitoa pidetään julkisena hallintotehtävänä, tulee järjestelmän ylläpidossa noudattaa hallintolakia (hallintolain 2 § 3 mom.).

Tässä julkisessa hallintotehtävässä tulevat sovellettavaksi erityisesti hyvän hallinnon perusteet. Keskeinen sovellettava periaate on tasapuolisuus, mikä edellyttää, että postinumerojärjestelmää tulisi kehittää tasapuolisesti eikä yksinomaan Postin omista liiketoimintalähtökohdista käsin.

Medialiitto ehdottaa, että postinumerojärjestelmän ylläpito ja kehittäminen siirretään Postilta Liikenne- ja viestintäviraston vastuulle, riippumattomaksi viranomaistehtäväksi.

Mikäli postinumerojärjestelmä säilyisi Postin vastuulla, tulisi Liikenne- ja viestintäviraston tukea nykyistä voimakkaammin sen kehittämistyötä. Viraston tulisi osaltaan varmistaa, että kehittämistyössä kuultaisiin nykyistä enemmän muita alan toimijoita. Luonnoksen perusteluissa tulisi ottaa kantaa myös siihen, miten Postin tulisi kuulla asiakkaitaan, kuten lehtikustantajia, ja kilpailevia postiyrityksiä ennen postinumerojärjestelmää koskevien päätösten tekemistä. Hallintolain 34 § ja 41 § antavat keskeiset oikeusohjeet.

39 § Jakelussa käytettävät laitteet ja rakennelmat

Medialiitto kannattaa postilakiluonnoksen 39 §:ään ehdotettua muutosta, joka velvoittaa yleispalvelun tarjoajan antamaan toiselle postiyritykselle maksutta tiedot postilaatikoiden tarkasta sijainnista. Se on kilpailun syntymisen ja tehokkuuden kannalta tarpeellinen muutos. Muutos on omiaan madaltamaan alalle tulon kynnystä ja poistamaan toimijoiden päällekkäistä työtä.

Medialiitto ry

Jukka Holmberg
toimitusjohtaja

Ismo Huhtanen
lakiasianjohtaja
Uutismedian liitto

Medialiitto on media-alan ja graafisen teollisuuden yritysten edunvalvontajärjestö. Jäsenjärjestömme ovat Aikakausmedia, Graafinen Teollisuus, RadioMedia, Suomen Kustannusyhdistys ja Uutismedian liitto. Yhdessä edustamme noin 650:tä yritystä uutismedian, aikakausmedian, kirjojen ja oppimateriaalin kustantamisen sekä painamisen, radio- ja tv-toiminnan ja jakelun alueilla. Media-alan ja painoalan yritykset työllistävät Suomessa suoraan 22 000 henkilöä ja yritysten yhteenlaskettu liikevaihto on 3,7 miljardia euroa.